

N:o 36.

Af Herr J. Andersson i Lysvik: Angående förhöjande af statens bidrag till aflöning af folkskolelärare och lärarinnor.

För folkundervisningen har från Regeringens och Riksdagens sida under senaste årtionden mycket blifvit gjordt, dels genom beredande af högre seminariibildning, dels genom folkskoleinspektionen och dels genom förbättring i folkskolelärarnes ekonomiska ställning, äfvensom höjande af statens bidrag dertill. Kommunerna hafva äfven åtagit sig betydliga uppoftningar för skolväsendets utveckling och ändamålsenliga ordnande, dels genom inrättande af nya skolor, dels genom skollokalers uppförande och materiels anskaffande och dels genom förbättring i lärarnes lönevillkor. Men icke dess mindre återstår på somliga orter mycket, innan det stadgande i 1842 års skolstadga blifvit förverkligadt, att alla folkskolor, enligt regeln, skola vara fasta. Under år 1883 funnos i rikets 2,360 skoldistrikt, 4,156 folkskolor, hvaraf 3,294 fasta och 862 (således mer än femtedelen) flyttande, omkring 590 på två och 272 på flera stationer. De flesta flyttande folkskolor finnas inom Vexjö, Göteborgs och Karlstads stift. Att folkundervisningen under dylika förhållanden skall inom skilda orter stå på en mycket olika ståndpunkt är uppenbart.

Orsaken till folkskoleväsendets olika utveckling inom de skilda orterna i vårt land torde förnämligast bära sökas dels i lokala förhållanden, i det en del skoldistrikt äro af mindre omfång och gynnade af bättre naturförhållanden, då deremot andra äro vidsträckta och glest befolkade, samt dels uti vidt skilda förmögenhetsvillkor. Då ett i berörda hänseende lyckligare lottadt samhälle med lätthet kan utveckla sitt skolväsende efter nutidens fordringar, förmår ett annat, mindre väl lottadt, med känbara uppoftningar ändå ej bringa sitt skolväsen i ett tillfredsställande skick.

De stegrade fordringar, som nu mera ställas på så väl skollokalers som skolmateriels myckenhet och beskaffenhet, vålla att utgifterna för skol-

väsentet i närvarande tid äro för skoldistrikt mera betungande än den tid staten bidrog med blott hälften till folkskolelärares kontanta aflöning.

För att antydda missförhållanden må kunna afhjelpas, fordras flerstädes nya skolors inrättande; men därför utgör kostnaden ett stort hinder, der behovet är störst, nemligen i aflägsset belägna, vidsträckta och glest bebodda socknar med mindre förmögen befolkning. Att folkbildningen på sådana orter äfven står lägst, torde få antagas som säkert. Folkskolan är nemligen inom dylika orter på flere miles omkrets den enda till buds stående undervisningsanstalt.

Ehuru omförmälda landsdelar *företrädesvis* äro i behof af större statsbidrag, för att kunna bringa sitt undervisningsväsen i ett tidens fordringar motsvarande skick, torde dock äfven för de mest bemedlade orterna ett ökad bidrag af statsmedel vara välkommet.

Tänker man på den högre undervisningen, huru staten för denna — med undantag af de terminsafgifter, som äro lärjungarne ålagda — bestrides ensamt af statsmedel, så kan väl med rättvisa och billighet anses förenligt, att åt folkundervisningen staten lemnar större bidrag.

Statens öfvertagande af *hela* den kontanta aflöningen till folkskolans lärare är väl ett önskningsmål, men detta kan antagligen icke uppnås på en gång. En höjning af statsanslaget till nämnda ändamål, med omkring en million kronor, skulle härför erfordras. Men att, såsom hittills, taga ett mindre steg i sänder i denna rigtning, vågar jag anse välbetänkt. Beslut om senaste höjningen af statens andel i berörda aflöning egde rum vid 1875 års riksdag, då det bestämdes, att staten skulle bidraga med två tredjedelar af den kontanta lönen. Om 10 år derefter beslut fattades, att samma bidrag skall utgå med tre fjerdedelar, skulle utan tvifvel ett sådant beslut inom landet helsas med tillfredsställelse.

Enligt Kongl. Maj:ts till Riksdagen meddelade berättelse funnos under år 1883 i rikets 2,360 skoldistrikt, 4,156 folkskolor, med tillsammans 5,124 lärare och lärarinnor. Under antagande att lönen för hvar och en lärare och lärarinna uppginge till 600 kronor — endast för ett femtiotal lär lönen understiga detta belopp — skulle den nu föreslagna ökningen af statens bidrag från två tredjedelar till tre fjerdedelar, eller från 400 till 450 kronor, medföra en höjning af statsanslaget för nämnda ändamål med $(5,124 \times 50 =)$ 256,300 kronor.

Det vid 1883 års riksdag beviljade och sistlidet år bibehållna, på extra stat uppförda anslag, 180,000 kronor, till förbättring af folkskolelärares löner kan, äfven med den här föreslagna höjningen af statens andel, vid sitt nu varande belopp bibehållas, enär endast något mer än 1,000 lärare kommit

i åtnjutande af berörda löneförbättring, och sålunda ett öfverskott af bemälda anslag förefinnes.

På grund af det anförda vågar jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen behagade besluta, att till de skoldistrikt, som lagenligt aflöna sina lärare eller lärarinnor vid folkskolor, staten skall från och med 1886 lemna ett bidrag af tre fjerdedelar af den kontanta lönen; samt

att Riksdagen måtte till nämnda ändamål bevilja härför erforderligt anslag 256,000 kronor.

Om remiss till Stats-Utskottet anhålles.

Stockholm den 27 Januari 1885.

J. Andersson
från Vermlands län.

Häruti instämmer

G. Jansson.

N:o 37.

Af Herr G. Jansson i Krakerud: Angående upphörande af kyrkoherdes sjelfskrifvenhet såsom ordförande i skolråd.

Att folkskolesaken under de senare årtiondena gjort stora och välsignelserika framsteg inom vårt land bör tacksamt erkännas. Både stat och kommun hafva med stora uppoffringar befordrat dess utveckling. Men det är af vigt för sakens fortsatta framgång att undanröjda allt, som kan vara